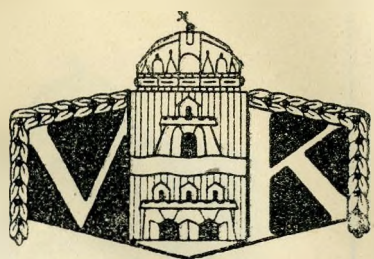

Budapestre vonatkozó újságcikkek

324

Szerző:

Cím: Elfogadták a fővárosi törvényjavaslatot

Forrás:

Nemzeti Újság

Bp.

(Hely)

1920. V. 27.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

"1920"

Személy

Helyszám

Elfogadták a fővárosi törvényjavaslatot.

Interpellációs nap a nemzetgyűlésben.

Budapest, május 26.

A nemzetgyűlés ma általánosságban elfogadta a fővárosi reformokról szóló törvényjavaslatot. A vita utolsó szónokai, Vass József és Dömötör Mihály belügyminiszter más-más oldalról, de egészében megvilágították még egyszer az egész kérdést, szembeállítva a régi Budapestet, a klikkek városát az új magyar fővárossal, amelyet ez a törvény alapoz meg. Amit Vass József a töke önző, nemzetietlen mentalitásáról mondott s a folyamatról, ahogy ez a város a szabadságokat védő, kulturát munkáló polgárok várából az egész országra kisugárzó destruktív erők fészke lett, a legmarkánsabb beállítás volt, melyet a tanácskozás egész folyamán hallottunk s ahogy végigment a fejlődésen az 1871-es vajudástól, mikor Buda és Pest egyesítése szóba került, a kommünig, amikor az ország szíve helyén egy idegen test vert és árasztotta el mérges nedvekkkel az egész organizmust, minden objektív embert meggyőzött a javaslat igazáról és egy «vas»-ökölcsapással összetörte a szofizmák, kifogások és mentegetőzések egész szövevényes építményét, melyet a budapesti demokrácia parlamenti képviselői hordtak össze bástyául a klikkrendszer támadóinak útjába. A «demokratáknak» ezt az igyekezetét azután kellő világításba helyezte a belügyminiszter is, akinek kemény, de minden részletében helytálló kritikája igen kényszeredett helyzetbe hozta Bárczy Istvánt és Pető Sándort. A régi Budapest két spadassinje semmiképpen sem akarta belátni, hogy ami a fővárosnál a forradalomig történt, a csendes, belső forradalmosítás is nemcsak hogy szorosán összefüggött az azután következő fertelmekkel, hanem azoknak egyenesen előkészítője volt.

Október 30-ig vállaljuk a felelősséget! — kiáltották közbe, a belügyminiszter azonban nem engedte őket kibujni ezen a hátsó ajtón és kiméletlenül a fejükre olvasta rendszerük bűneit.

Az ülés végén *Budaváry* László és *Frühwirth* Mátyás négy sürgős megoldásra váró, közérdekű interpellációt terjesztett elő.

Részletes tudósításunk a következő:

A Ház mai ülésén a külpolitikai beszédek után a fővárosi választások törvényjavaslatának az általános vitáját folytatták. A napirend előtt az ünnepi hangulatú Házban incidens történt *Friedrich* István miatt, aki beszélni akart a békealírási kérdésében, de formahibát követett el s így az elnök nem adhatta meg neki a szót. *Friedrich* kérésére az elnök ismertette a házszabályok idevonatkozó rendelkezését, mire *Friedrich* napirend előtti felszólalását holnapra halasztotta.

A fővárosi törvény vitája.

A fővárosi választások törvényjavaslatához *Sehanull* Károly az első felszólaló. Elfogadja a törvényjavaslatot, mert garanciát lát benne arra, hogy végre a főváros törvényhatósági bizottságában is a keresztény demokrácia igazi többsége jut uralomra. Minden, ami a magyar közéletben nem volt nemzeti, Budapestről indult ki eddig, nemcsak a bolsevizmus, hanem a darabontvédő Bacchus-söpredék is. A nemzetközi bevándorlók centruma lett ez a város, amelynek igen sokért, igen nagy a felelőssége. A szabadkőmives klikkuralom letörését várja a javaslatlól.

Malunka Imre is elfogadja a javaslatot, de azzal a módosítással, hogy a választás ne rayonok szerint, hanem a tényleges többségi elv szerint történjék. Hevesen támadja a klikkek uralmát, amely letöri a becsületes kereskedelmet és ipart, s a közszállításoknál *Freudiger* Mózéseknek ad koncot. Az nem mentség, hogy *Bárczy*ék nem tudtak a visszaélésekről, panamákról, csak sajnálnivaló.

Vass József beszéde.

Vass József a javaslatot elfogadja, gyökeres szanalást vár tőle. A főváros vezetését az erőszakos kisebbség kezéből vissza kell juttatni a demokratikus gondolat erejével a többség kezébe. (Helyeslés.) A statisztika szerint Budapest keresztény, — tulnyomó többségben, de ezután ez ne csak statisztika adat legyen, hanem csakugyan a hatalom nagyobb részének

legyen az alapja. (Taps.)

Nem akarunk a „bűnös Budapestről“ beszélni. Ugy vettem azonban észre a demokráta eszme igen tisztelt képviselői részéről, hogy valami aggodalom csendült ki szavaikból, mintha féltének Budapest kultúrlelőhségét, féltének Budapest haladóképességét ettől az új kurzustól, amely az új törvény szerint következik. Itt arról van szó, hogy Budapest nemcsak a városháza politikájában, az adminisztrációban, hanem életének minden vonalán, kulturéletében, moralitásában, vagyoni életében hordozója, támasza, első pionirja legyen a keresztény és magyar kulturgondolatnak. (Ugy van! a baloldalon.) Én azt gondolom, hogy ha csak valaki nincs arról meggyőződve, hogy a keresztény gondolat nem alkalmas arra, hogy elsőrangú kulturgondolat legyen, hogy a specifikusan magyar fajgondolat nem alkalmas, hogy egy világvárosnak irányt és lendületet adjon, akkor nincs joga senkinek sem félni ettől az uralomra kerülő új iránytól Budapest székesfőváros elsőrangúságát, sem kulturáját, sem szociális modernségét, mert a keresztény gondolat és a magyar faji gondolat legalább annyira kulturértékek, mint aminő kulturértéknek hirdették a régi vezetógondolatokat. (Általános helyeslés.)

Részletesen szól ezután Buda és Pest egyesítéséről, az ezt megelőző 1871-iki tárgyalásokról és javaslatról, majd megállapítja, hogy a város és falu közötti ellentét új keletű. A városi polgár hajdan fegyverrel védte a falut és annak szabadságát és most a vagyon új mentalitást adott az őt centralizáló városnak, új, megváltozott etikával. A vagyon lassankint nemzetközi lett és népét nem a haza, hanem a töke sorsa foglalkoztatta. Elszakadoztak lassankint azok a kötelek, amelyek a vagyont — legnagyobb részben az ingó, részben az ingatlan vagyont is — kötötték, bekapcsolták a nemzet és az állam sorsába. Elszakadoztak kapcsolatai a hazának legmagasabb értelemben vett sorsával, mert hiszen méltóztassanak csak összehasonlítás okából elképzelni, mennyire más volt a mentalitása pl. egy szepességi város, mondjuk, polgármesteri házában, annak valamelyik termében tartott tanácskozásnak és mennyire más annak a tanácskozásnak a mentalitása, amelyet megtartottak akárhányszor Budapest székesfőváros tanácskozó házában valamelyik tanácstermében, vagy valamelyik banknak direktori helyiségében. (Igaz! Ugy van! Egy hang balfelől: A Podmaniczky-utcában!)

Abban a régi tanácsteremben kiült az arcokra a

Károlyi-kormány nevezte ki.

Idézeteket olvas föl ezután a virilizmusról, amelyről sok rosszat jósoltak és a jóslatok valósággá váltak. A modern Nyugat dekadenciáját oktrojálták a magyar lélekre, ellopva tőle saját történelmi lelkiségét. A pesti polgárságnak is része van a felelősségben, hiszen hiába költögtünk. A világon a legcsapnivalóbb választójog illetve a budapesti polgárt eddig, csak a klikkeken át lehetett érvényesíteni. Örül, hogy a demokrata párt is „a keresztény szellem érvényesülését kívánja most”, ne is féltse senki attól a világváros jövőjét. Nem a malteriszörnyetegekben látja a városfejlesztés csúcspontját, új utak s a telekspekuláció letörése Bárczyékat dicsérik. A szegénység, munkaügy, egészségügy rendezése, a parkozás, légtisztaság utcaik létesítése a jó városfejlesztés feladata.

Eddig az V., VII., esetleg nagykegyesen a IV. kerület ügye volt Budapest problémája, a többi kerület nem számított. (Csak a Lipótváros, Terézváros! No meg az Erzsébetváros!) Ezek monopolizálták a városházát, pedig valamennyi városi kerületünk egyenlő jogu és kimutatható történelmi evolúció fejleménye. Üdvözlö a kisebbségek védelmének az eszméjét, ennek nagy keresztény demokratikus igazság az alapja. A keresztény kurzus súlyos örökséget vesz át a városházán, sok az operálni, gyógyítani való a nemzet szívében, de ott van a kereszt a városháza ormán jelezni a modern kulturvilágvárosnak, a mindenekfelett magyar és keresztény Budapestnek a jövőjét. (Hosszszantartó élénk éljenzés és taps, a szónokot számosan üdvözlö.)

Sándor Pál helyreigazítja most egy mult kijelentését, tévedett, mikor azt állította, hogy Usetty Ferencet gond, az arcokra, amelyek mögött ott állt a vagyon, a fekvő és ingó vagyon, ott állt mögöttük a munka, az iparos munka, ott állt mögöttük a földműves, az agrármunka, ott állt mögöttük a születésbeli nemesség, ott állt a kiváltság, a közigazgatási hatalom. Ezen arcokra kirajzolódott az aggodalom. Nem a vagyon aggodalma, nem annak az aggodalma, hogy mi lesz a tőkével, vagy legalább nem elsősorban ez, hanem kirajzolódott mindenekelőtt az aggodalom a haza sorsáért: Mi lesz a hazával? (Igaz! Ugy van!) És azok a tanácskozások, tekintet nélkül sokszor a város érdekeire, határozattal végződtek, amely határozat erejében a legutolsó embert és a legutolsó aranyat, a legutolsó buzaszemet és a legutolsó védőkő odaállították a haza szolgálatába.

Végül a belügyminiszter válaszolt a felszólalásokra.

A belügyminiszter zárszava.

Dömötör Mihály: A vitában a demokrata képviselők nagy védőbeszédet mondtak Budapestről, — ők, akik valamikor tevékeny és vezető szerepet játszottak a főváros közéletében. Pedig ez a város sokat vétett, nem kezelte vagyonát a megfelelő gondossággal, kiinduló pontja volt a destrúciónak. Ezt kellett volna elismerni, hogy közös munkát kezdhessünk, a nemzet egyébként már meghozta erről az ítéletét. (Taps, helyeslés.)

Bárczy István: Fel kell majd világosítani!

Dömötör Mihály: Egyébként Pető Sándor kijelentette, csak az 1918 októberéig történekmért vállalnak felelősséget. (Derűtség.)

Pető Sándor: Nem volt közgyűlés. (Viharos derűtség.)

Sándor Pál: A nagypolitika csinálta, nem a főváros.

Bárczy István: Mi közünk hozzá?

Az elnök rendre inti a folyton közbeszóló demokratákat.

Dömötör Mihály belügyminiszter: A régi bűnöket senki sem akarja vállalni. Nemcsak a közgyűlésről van itt szó, hanem a főváros vezetőségében uralkodott szellemről. Azt mondják *Bárczy* és *Szterényi*, hogy a főváros azelőtt is nemzeti és keresztény volt. Hát lehet egy olyan város nemzeti és keresztény, ahol százszor is előadták a „Tanítónő” című szindarabot, amely a magyar parasztot kigunyolja, gyalázza és a sajtó tobzódott még ennek a darabnak dicséretében. Ebben van a falu és a városi közötti különbség. A törvényjavaslatnak az a szándéka, hogy megtisztítsa ettől a szellemtől a fővárost. A törvényjavaslat részleteit ismertetve rámutat arra, hogy a fölöljárati jog nem új, mert a belügyminiszternek ez a joga most is megvan a községekkel szemben. Budapest valóban jövővény város, ahonnan a nyereszkesedők, a pénzsóvárók mentalitását ki kell küszöbölni. Minthogy a törvényjavaslat ezt célozza, kéri annak elfogadását.

A Ház ezután a törvényjavaslatot általánosságban a

részletes tárgyalás alapjául elfogadta. A nemzetgyűlés a legközelebbi ülését holnap tartja, s napirendjére a fővárosi választási törvényjavaslat részletes tárgyalását, továbbá a mai ülés napirendjéről visszamaradt törvényjavaslatok tárgyalását tűzi ki.

Szünet után az interpellációkra tértek át.

Interpellációk.

Budaváry László három interpellációt nyújtott be. Az elsőben kéri a belügyminisztert, hogy a detektívtestületet hagyja meg a rendőrtisztviselői karban, töltsse be érdemes detektívokkal a detektívfelügyelői állásokat, a rendőri tisztikar fizetését is rendezze és az üres helyekre léptesse elő az érdemeseket, a kezelő tisztek is egyenruhát kapjanak, rendezze a ruha-kérdést, végül a rendőrségi beszerzési csoportnál történt visszaéléseket vegye figyelmébe, — *Steinmann Ottó* és társai ügyét.

A második interpelláció a gyomai és endrődi keresztény malmok érdekében történt, amelyeket a többségben levő zsidó malmok terrorizálnak és elnyomnak *Iványi-Klein Aladár* zsidó malombiztos vezetésével, úgy hogy a kiscgazdák nem kapnak őrlési lapot keresztény malomba. A keresztény malmos 80.000 méter-mázsa megmentett búzáját fölajánlotta a hadseregnek, hálából a zsidó malmokkal őrlöttették ki, és 12 korona helyett 29.50 fillért akarnak fizetni neki.

Végül a pénzügyminisztertől a dohánytermelési rendelet megváltoztatását kérte a kiscgazdák számára.

Frühwirth Mátyás a Népruházati bizottság ügyeitette szóvá. 36 milliós anyagkészletéből nem a lerongyolt falu és a város népe kapott, hanem 18 milliót a budapesti zsidó kereskedők közé adtak. Ezek 400—500—1000 százalékos haszonnal uzsoráskodnak vele. A 180 koronás férfiinget 450 koronáért, a sifont 34 korona helyett 72—90 koronáért látjuk viszont, a csinvat 34 K helyett 140 koronáért kerül forgalomba, a 400 jardos cérna 70 korona helyett 270 koronáért.

Általános felzudulások közben sorra felolvassa a közraktárakból kapott cikkekkel uzsoráskodó üzletek címeit és gyors közbelépést kér a kereskedelmi minisztertől. Végül az 55 háborus központ gyors felszámolását sürgeti akár kormánybiztos által is. — Az ülés fél 3 órakor ért véget.